

Vroagen veur de Krougkwis tiedens de Grunneger Oavend

Onderwerp: literatuur

1. *Afbeelding Aap Noot Mies*. Generoatsies binnen opgruid mit t leesplaankje van Hoogeveen: Aap Noot Mies, wör rond 1800 introduceerd. Illustrator Nienke Siegers, dij opgruide in Nij Pekel moakte n Grunneger variant mit kenmerkende Grunneger woorden. Welk woord stait nait in heur ABC?

- a. Dieverdoatsie
- b. Peerd van Ome Loeks
- c. Krentjebrij
- d. Jeuzelkont

Filmpje Nienke Siegers: <https://youtu.be/IMq5Cx6bKzE>

Filmpje De Troubadour: <https://youtu.be/SNBadtJvNUc>

2. *Liedje De Troubadour laten horen*. Helena Hubertina Johanna Kuhr, kortweg Lenny Kuhr, is n Nederlandse singer-songwriter. In 1969 was zai ain van de vaaier winnoars van t Eurovisie Songfestival mit t laidje *De troubadour*. Welke Grunneger schriever het laidjes schreven voor Lenny Kuhr?

- a. David Hartsema (bonuspunten veur wel wait dat e dat laidje schreef, en soamen mit Kuhr de eerste K. ter Laanpries kreeg)
- b. Erik Hulsegge
- c. Engbert Gruben
- d. Olaf Vos

3. Schriefster Fieke Gosselaar (Finsterwolde, 1982) schrift gedichten en romans. Nait zo laank leden kwam ze mit n nij bouk. Wat is de titel doarvan?

- a. Wie je kent
- b. Als je ze bent
- c. Tussen de anderen
- d. Als je ze kent

Bonusvraag: schrift Fieke in t Nederlands of in t Grunnegs? Goie antwoord: baaid

4. In *“Het boek Ont”* van Anton Valens speelt het groetprobleem in Groningen een belangrijke rol. Wie groet je wanneer en op welke manier? In Groningen kennen we natuurlijk de groet ‘moi’. Maar welke verklaring voor de oorsprong van dit woord is het meest waarschijnlijk?

- a. Moi is een verbastering van *morgen*, en werd oorspronkelijk alleen ‘s ochtends gebruikt
- b. Moi komt van *mooie*, als in *mooie dag* of *morgen*, waarbij het tweede element is weggevallen

- c. Moi komt van de Finse groet *moi*, en werd in de Hanzetijd meegebracht
  - d. Geen van bovenstaande antwoorden klopt
5. Hét Grunneger dialect is nait ain dialect. Tussen Hogelaands en t Grunnegs van de Veenkolonies zitten grode en klaaine verschillen. Welke schriever heurt bie welk dialect? Ain punt per goud antwoord.
- a. Simon van Wattum
  - b. Oldambsters
  - c. Jan Hendrik Neuteboom
  - d. Hogelands
  - e. Otto Knottnerus
  - f. Westerkwartiers
  - g. Tonko Ufkens
  - h. Westerwolds

Goie antwoorden:

- a. Simon van Wattum (Hogelands)
- b. Jan Hendrik Neuteboom (Westerwolds)
- c. Tonko Ufkens (Westerkwartiers)
- d. Otto Knottnerus (Oldambsters)

Onderwerp: Netuur

1. *Afbeelding: poster Zwinderman?* De noamen van vogels en noamen van soorten vogels hebben n verschillende oorsprong, mor voak genog liekt n soortnoam op t geluud van de zang van de vogel. Nuim twij vogels dij heur aigen noam roupen
- a. Keudeldoemke
  - b. Grutto
  - c. Vinkenvaalke
  - d. Aaiberd
  - e. Kieviet

Bonuspunten voor wie deze ook noemt:

- f. Koekoek
- g. Tjiftjaf
- h. Oehoe

Filmpje de Vijfde van Beethoven: <https://youtu.be/fOk8Tm815IE>

2. *De Vijfde Symfonie van Beethoven laten horen.* De Viefde Symfonie van Beethoven is messchain wel ain van de mainst populaire en bekende composities oet de geschiedenis van de Klassieke meziek. Wat messchain nait elkenain wait, is dat Beethoven zien inspiroatsie veur De Viefde oet de netuur hoalde, om persies te wezen, van de zang van n vogel. Welke vogel inspireerde Beethoven?
- a. Gruinling
  - b. Geelgors

- c. Goldvink
- d. Roodborstje

Bonusvraag: in welke kontraain van Grunnen komt dizze vogel veur?

Antwoord: Westerwolde)

3. Aan de raand van Nederland, veurbie Hongerige Wolf stait n plukje bos mit n biezunder verleden. Hou wordt t bosje aan de diek tussen Termunten en Nij Stoatenziel nuimd?
  - a. Ambonezenbosje
  - b. CC bosje (Carel Coenraad)
  - c. Finsterwolder Hamrikbosje
  - d. Roegwold

4. De adelaar, of oarend, zigt ter vanzulf prachteg oet, mor welke oarend kinst vinden in Laauwersmeer en in de Onnerpolder?
  - a. Visoarend
  - b. Zeeoarend
  - c. Dwaargoarend
  - d. Stainoarend

5. *Afbeelding: De Biks*. De Biks is n Grunneger poldermeulen of meulengemoal. Dit soort windmeulens bringt wotter van n leger niveau noar n hoger niveau. Woar stait de Biks?
  - a. Westerbroeksemadepolder
  - b. Kroonpolder
  - c. Carel Coenraadpolder
  - d. Onnerpolder

6. *Schilderijen Geurt Busser laten zien*. Het leven van schilder Geurt Busser (Leeuwarden, 1947) stait al sunt 1967 in t taiken van t boeten schilderen van landschoppen. Woar is t atelier van Geurt Busser?
  - a. In n toenhoes in zien toen
  - b. In n bedriefspand in Laauwersoog
  - c. Bie de Waddenzee
  - d. In zien camper

7. Onder welke andere noam kinnen wie de Zwaarde liester ook wel?
  - a. Kauwtje
  - b. Aalscholver
  - c. Meerkoet
  - d. Merel

8. *Afbeelding: Wolf.* In de achttiende aiw (eeuw) wör voak melding moakt van wolven in de pervinzie Grunnen. Ze grepen voak n schoap of sums zulfs n bol. Op n dag laip n boerenknecht over t laand en zag een kou in n vrumde positie stoan, zunder te bewegen en mit de kop omdeel. Toen e dichterbie kwam zag e tot zien verboazen n dooie wolf op de grond liggen, gespietst op de horens van de kou. De streek doar dit gebeurde, ston laange tied bekend as Wolfsleegte (bron: De Verhalen van Groningen). Hail veul joaren was e vot, mor n poar joar leden was de wolf weer in ons pervinzie Grunnen. In welk joar was dat?
- 2016
  - 2020
  - 2018
  - 1986

Bonusvraag: In welke regio wör de wolf weer veur t eerst zain?

Antwoord: Westerwolde

9. *Afbeelding: Roodkapje.* Ook bie kunstenoars en muzikanten sprekt de wolf tot de verbeelden. Wel moakte n laidje over n wolf?
- Alex Vissering (opzoeken op spotify) Hoeln As n Wolf
  - De bruiers Grimm
  - Bert Hadders
  - Henk Scholte
10. Er zijn in Groningen veel beken en riviertjes te vinden met de klank Aa in de naam. De klank gaat terug op het Oudgermaans *ahwo*, waarvan alleen het eerste deel bewaard is gebleven. Ook op andere plekken in Nederland komen afstammelingen voor, zoals het IJ bij Amsterdam of de Dokkumer Ee in Friesland. Maar welke van de volgende Aa-wateren ligt NIET in Groningen?
- De Smerige Ae
  - De Aa
  - De Buulder Aa
  - De Ruiten Aa

Onderwerp: Toal

1. De Grunneger toal kent veul mooie, biezondere en sums ook grappege woorden, zoas 'eerdmandje'. Wat is n eerdmantje?
- Kabouter
  - Aardbeienmandje
  - Aardappelen mandje
  - Schoffel

2. Het Westerkwartiers is voak hielendal aans as t aander Grunnegs. Woarom?

- a. Deur invlound van de Spanjoarden in de 80-joarege oorlog
- b. Deur Gert Sennemoa
- c. Deur invlound van t Frais
- d. Deurdat inwoners van t Westerkwartier riever waren en ze mit heur dialect aans wezen wollen as de rest van Grunnen.

3. Moak dizze zin oet n bekende laidtekst óf:

Rooie Rinus z'n fiets, merk Gazelle, type sprint, kleur zwart, framenummer.....

Antwoord: 14 22 055 (is gejat)

4. Vul t goie antwoord in en moak n Grunneger spreekwoord:

Dat kin tussen Delfziel en ... nait liggen

- a. Termunterziel
- b. Börkum
- c. Zoltkamp
- d. Heveskes

Bonusvraag: wat betaikent dizze oetdrukken?

Antwoord: Din is iets slim groot. Din kin t tussen Delfziel en Zoltkamp nait liggen.

5. Opvallende gebaauwen in de Stad kriegen voak n bienoam. Zo hait t gebaauw dat vrouger van de sozioale dainst was De Zwarte Doos. En dat de Martinitoren ook wel de Olle Grieze nuimd wordt, dat wait elke Grunneger. Wat is de bienoam veur ain van de nijste gebaauwen van de Stad, t Grunneger Forum?

- a. Oopenrots
- b. De Schaive
- c. Mouderschip
- d. Nije Grieze (bron: poll DvhN)

6. Veur de inwoners van sikkom elke stad, streek of dörp in de pervinzie Grunnen bestaat wel n bienoam. Wat is de bienoam veur inwoners van Winzum?

- a. Peerdevillers (Onderdendam)
- b. Gladhakken (Winsum)
- c. Meulniekers
- d. Doodstekers

7. Der binnen slim veul woordenbouken schreven veur de Grunneger toal. t Mainst bekend is vanzulf dij van K. ter Laan. Toch was t Idioticon Groningana van dr. Pieter Boeles officieel t eerst. Wanneer wör de Idioticon Groningana veur t eerst drukt?

- a. 1863
- b. 1915
- c. 1997
- d. 1820

8. Het lijkt logisch: Gronings wordt gesproken in de provincie Groningen. Maar omdat provinciegrenzen niet precies hetzelfde zijn als taalgrenzen, zijn er ook plekken buiten Groningen waar men een variant van het Gronings spreekt. Het Veenkoloniaals loopt bijvoorbeeld tot ver in Drenthe door. Welke van de volgende varianten wordt buiten Groningen gesproken, maar taalkundig vaak toch tot het Gronings gerekend?

- a. Het Noordenvelds in Drenthe
- b. Het Noordhoeks in Friesland
- c. Het Emsigerlands rond Emden (DE)
- d. Het Borkumer Platt op Borkum (DE)

9. Wat is gain oetdrukken veur dronken wezen?

- a. Hij is nait goud gorrel
- b. Hij strukelt in Veele
- c. Hij is zo doen as Maastricht
- d. Hij het n bokje aan taauw